

П. А. Некрасов

ЗНАРЯДДЯ ПРАЦІ ІЗ ОКОЛИЦЬ СЕЛА ДЕРЕВ'ЯНКА, ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

В даному повідомленні ми ставимо своїм завданням описати знаряддя праці, знайдені нами, а також вчителем історії А. Ф. Вдовиченком та учнями на околицях с. Дерев'янка, Шаргородського р-ну, Вінницької області, і цим самим поповнити в якійсь мірі відомості про археологічні пам'ятки в басейні р. Мурашка, що впадає в р. Мурафа, притоку Дністра.

Знаряддя праці, знайдені нами особисто:

1. Сокира з кременю (кварцит), клиноподібної форми, оббивна. Робочі і бокові грані утворені шляхом дрібних оббивів (чашечковораковистий злом). Знизу трохи розширена, із злегка округленим лезом. Довжина — 17 см, ширина верхньої частини — 4 см, нижньої — 7 см, товщина — 1,6 см (табл. I, 1).

Знайдена на відстані одного км на південний схід від села на плато.

2. Сокира клиноподібної форми, тонкообушна. Зроблена із кременю (халцедон). Нижня частина розширена до леза і добре відшліфована. Лезо злегка округлене, гостре. Бокові грані і верхня частина оббивні. Обух в профіль має клиноподібну форму з гострим оббивним кутом. Довжина 12,8 см, ширина леза — 4,5 см, ширина обуха — 2,2 см, максимальна товщина 3,1 (табл. I, 4).

Знайдена на відстані 1,5 км на північний схід від села.

3. Сокира із кременю (халцедон). Всі грані (робочі і бокові) добре відшліфовані. Подекуди збереглися невеликі поглиблення, утворені до шліфування сокири сколами. До леза сокира розширена. Саме лезо злегка округлене. Обух, порівнюючи з середньою сокирою, тонший на 0,4 см. Верхівка плоска. На лезі простежуються зазублини зі сколенням робочих площин, очевидно від ударів об тверді предмети. Довжина сокири 15,7 см, ширина леза 7 см, ширина обуха 4 см. Максимальна товщина 1,4 см (табл. I, 6).

Знайдена в лісі на відстані 2 км на схід від села.

4. Сокира із кременю (халцедон). Добре відшліфована з гострим округлої форми лезом, третина якого відбита. Відбитий також кут бокової грані. По формі схожа на попередню сокиру. Довжина 11,3 см, ширина леза 5,5 см, ширина обуха 3,3 см. Максимальна товщина 1,7 см (табл. I, 7).

Знайдена там же.

5. Молоток-сокира із темно-сірого каменю (габбро норит), клиноподібної форми, не шліфований. Під обушком просвердлений отвір для держака. В профіль до леза потовщений. Гострий. Спинка плоска з трохи округленими краями. Довжина 13,9 см, ширина в верхньому краї 5,4 см, діаметр отвору — 1,8 см (табл. I, 12).

Знайдено на південно-східній околиці села.

6. Молот-сокира із чорного каменю (базальт), відшліфований, з просвердленим конусоподібним отвором для держака. Посередині молот значно потовщений. Лезо посередині має зазублину. Одна із граней сколена,

Табл. I.

очевидно від удару об твердий предмет при користуванні. На обушкові простежуються сліди від ударів. Довжина молотка 10 см. Ширина потовщеної частини — 5,5 см, діаметр отвору 2,8—2,6 см (табл. I, 10).

Знайдено на північний схід від села на садибі колгоспного саду.

7. Сокирка із опалової породи (опока). Гладенько відшліфована. Клиноподібної форми з чітко виявленими плоскими боковими гранями і овальними робочими площинами. В верхній частині трохи звужена. Дов-

жина 7 см, ширина леза 3,4 см, ширина обуха 3 см, максимальна товщина 2,5 см (табл. I, 9).

Знайдена в 1,5 км на південний схід від села в полі. Описані знаряддя праці зберігаються в кабінеті історії Одеського державного університету.

Знаряддя праці, знайдені А. Ф. Вдовиченком та принесені учнями, зберігаються в школі.

1. Сокира клиноподібної форми з кременю (халцедон), оббивна, з вузьким трохи тонким півкруглим обухом. Розширена до леза і потовщена в середній частині. Оброблена з робочих боків рядом первісних відколів. Одна з бокових граней трохи ширша і відбита у леза. Довжина — 15,4 см, ширина обуха — 3,2 см, ширина леза — 6 см, товщина — 3,3 см (табл. I, 2).

Принесена учнями школи.

2. Сокира з кременю (халцедон). Розширена до леза. Обух плоский, майже квадратний (2,8×2,5 см). Одна із робочих сторін рівна, друга трохи опукла з потоншенням до леза. Лезо півкругле, тупе. Оброблена рядом первісних відколів. На рівній робочій стороні помітні сліди шліфування. Довжина 11,9, ширина обуха — 2,8 см, леза — 5,3 см, товщина — 2,6 см (табл. I, 3).

Знайдена в полі, на відстані одного кілометра на південний схід від села.

3. Сокира із кременю (халцедон). Нижня, робоча частина відшліфована. Лезо рівне, злегка округлене по краях. Бокові грані скошені під гострим кутом. Верхня частина трохи звужена і оброблена чашечковим сколюванням. Середня частина потовщена. Довжина 10 см, ширина нижньої частини 4,5 см, верхньої 3,5 см (табл. I, 5).

Знайдена на східній околиці села.

4. Сокирка із кременю (халцедон). Робоча частина відшліфована. Трохи відшліфована і остання частина. Стерті гострі виступи. Бокові грані скошені під гострим кутом. Лезо рівне, гостре. В декількох місцях простежуються зазублини зі сколенням робочої площини. Верхня частина скошена і закінчується тупим кутом. Довжина — 9,6 см, ширина леза 3,9 см (табл. I, 16).

Принесена учнями школи.

5. Сокирка зроблена із кременю (халцедон). Нижня частина розширена. Із усіх чотирьох боків дуже гладко відшліфована. Кути бокових граней біля леза злегка зрізані. Обушок має форму прямокутника. Лезо рівне, трохи звужене. В центрі леза велика зазублина. Довжина 6,8 см, ширина обуха 1,2 см, ширина леза 2,1 см, товщина 1,2 см (табл. I, 14).

Принесена учнями школи.

6. Долото. Зроблене з кременю (халцедон). Дуже гладко відшліфовано. Досить товсте. Має плоску прямокутну спинку розміром 3,5×1,6 см, дві бокові грані і гостре, злегка округле лезо. Довжина 9,6 см. На спинці долота добре видні сліди ударів, внаслідок чого утворилася сідловина і відбився шматочок робочої грані. На більшій частині леза простежуються глибокі сколення від ударів об тверді предмети (табл. I, 8).

Принесене учнями школи.

7—8. Верхня частина розбитої, добре відшліфованої сокири, зробленої із кварцита (табл. I, 11) і нижня частина перебитого долота, зробленого із кременю (халцедон). Добре зі всіх боків відшліфований, з гострим трохи півкруглим лезом (табл. I, 11).

Принесені учнями школи.

9—13. Ножоподібні пластини із кременю злегка зігнуті, двобічні. Один край вужчий, обламаний. Довжина 9,3 см, ширина — 2—2,5 см (табл. I, 13).

Знайдені в населенім пункті після розмиву ґрунту дощовими потоками. Таких пластин різної величини знайдено 5.
